

به نام خدا

اوبونتو برای تازه‌وارد‌ها

ساسان نمیریان
نوا اژدری
احمد صوفی محمودی

<http://www.ubuntu-book.org>
info@ubuntu-book.org

۴ دی ۱۳۹۲

فهرست مطالب

پ	مقدمه
۱	۱ معرفی اوبونتو
۱	۱.۱ تعاریف کلی
۱	۱.۱.۱ سیستم عامل چیست؟
۱	۲.۱.۱ هسته چیست؟
۲	۲.۱ اوبونتو چیست؟
۲	۱.۲.۱ چطور اوبونتو و لینوکس به هم مربوطاند؟
۳	۳.۱ فلسفه اوبونتو
۳	۴.۱ نرم افزار اختصاصی در مقابل نرم افزار آزاد و منبع باز
۴	۱.۴.۱ چطور ممکن است اوبونتو رایگان باشد؟
۵	۵.۱ چرا باید از اوبونتو استفاده کرد؟
۶	۶.۱ نکاتی در مورد اوبونتو
۷	۲ نصب اوبونتو
۷	۱.۲ دانلود و آماده سازی اولیه
۷	۱.۱.۲ نحوه رایت روی DVD
۸	۲.۱.۲ نحوه نصب بر روی USB
۸	۲.۲ نصب و راه اندازی
۱۰	۳ شروع کار با یونیتی
۱۰	۱.۳ یونیتی چیست؟
۱۰	۱.۱.۳ تاریخچه یونیتی
۱۱	۲.۳ واسط کاربری یونیتی
۱۱	۱.۲.۳ میزکار
۱۱	۲.۲.۳ اجراگر (Launcher)
۱۱	۳.۲.۳ هود
۱۲	۴.۲.۳ پنل

۱۳ داشبورد	۵.۲.۳
۱۴ برنامه‌های تحت وب	۶.۲.۳
۱۵	کارهای بعد از نصب	۴
۱۵ بررسی نکات انتشار	۱.۴
۱۵ نصب درایورها	۲.۴
۱۶ نصب کدک‌های چند رسانه‌ای، Adobe Flash و فونت‌های مناسب فارسی	۳.۴
۱۶ افزودن کیبورد فارسی	۴.۴
۱۶ نصب برنامه‌های اضافی	۵.۴
۱۶ فعال کردن راست به چپ در لیبره آفیس	۶.۴
۱۷ استفاده از میزکار متفاوت	۷.۴
۱۷ سفارشی‌سازی میزکار	۸.۴
۱۷ راه‌اندازی کلاینت ایمیل	۹.۴
۱۷ همکاری در جامعه کاربری اوبونتو	۱۰.۴
۱۷ معرفی اوبونتو به دوستان و آشنایان	۱۱.۴
۱۸	نرم‌افزارهای برتر اوبونتو	۵
۱۸ LibreOffice	۱.۵
۱۹ Gimp	۲.۵
۱۹ Inkscape	۳.۵
۱۹ Blender	۴.۵
۱۹ K۳b	۵.۵
۱۹ Darktable	۶.۵
۱۹ Virtualbox	۷.۵
۲۰ Wine	۸.۵
۲۰ Goldendict	۹.۵
۲۰ VLC	۱۰.۵

مقدمه

Ubuntu تنها یک سیستم عامل آزاد و متن باز با بیش از ۲۰ میلیون کاربر در سرتاسر جهان نیست؛ اوبونتو یک فرهنگ است، یک خلاقیت بزرگ، یک پروژه گروهی، در نوبه خود مهم ترین و برجسته ترین. اوبونتو یک جامعه از مردم است.

اگر در حال خواندن این راهنما هستید، ممکن است تصمیم گرفته باشید که از فضای سیستم عامل هایی مانند *Windows* و *Mac OS X* دور شوید و یا شاید اخیراً اوبونتو رو بر روی رایانه تان نصب کرده اید؛ اما مطمئن نیستید که از کجا باید شروع کنید.

استفاده از یک سیستم عامل جدید می تواند ترسناک باشد؛ مخصوصاً وقتی که با کلمه های نا آشنا روبه رو می شوید. بسیاری از مردم، با اصطلاحات فنی یک سیستم عامل آشنا نیستند و معتقدند که این مفاهیم برایشان خیلی پیشرفته است. در واقع این موضوع درست نیست. اوبونتو به راحتی نصب می شود و استفاده از آن ساده است. و از همه مهم تر این که: کاملاً آزاد و رایگان است.

این راهنما برای کسانی است که به تازگی استفاده از گنو/لینوکس را شروع کرده اند و این امکان را به آنها می دهد که تمام ابزارهای مورد نیاز را بشناسند و از آنها به درستی استفاده کنند. شما با خواندن این کتاب می آموزید که چگونه کارهای زیر را انجام دهید:

- نصب و راه اندازی اوبونتو بر روی رایانه تان
- پشتیبانی فنی در این محیط
- درک فلسفه اوبونتو
- ایجاد وحدت در رابط میز کاربری
- استفاده از نرم افزارهای سازگار با اوبونتو

فصل ۱

معرفی اوبونتو

قبل از اینکه شروع به نصب کنیم، بهتر است در مورد فلسفه و مفهوم کلی سیستم عامل اوبونتو صحبت کنیم.

۱.۱ تعاریف کلی

بهتر است قبل از پرداختن به اوبونتو، در مورد برخی تعاریف، مثل سیستم عامل و هسته، توضیح داده شود.

۱.۱.۱ سیستم عامل چیست؟

سیستم عامل برنامه‌ای است که با سخت افزار ارتباط مستقیم دارد و امکان اجرای برنامه‌های کاربردی (Application) را روی بستر سخت‌افزاری ممکن می‌سازد.

۲.۱.۱ هسته چیست؟

هسته نقش قسمت مرکزی و سطح پایین یک سیستم عامل را ایفا می‌کند و وظایفی مانند ارتباط با سخت‌افزار و بارگذاری درایورها را به دوش می‌کشد.

لینوکس چیست؟

برخلاف تصور خیلی از افراد، لینوکس تنها یک هسته با همان وظایف گفته شده است. بسیار کم پیش می‌آید که در کاربرد روزانه، به طور مستقیم با خود هسته لینوکس ارتباط برقرار کنیم. با این حال، هسته نقش اصلی را در سیستم عامل بر عهده دارد.

چرا گنو/لینوکس آری، لینوکس نه؟

همان طور که گفته شد، لینوکس تنها یک هسته است و یک هسته به خودی خود، هیچ کاری نمی‌تواند برای ما انجام دهد. ما برای برطرف کردن نیازهای روزانه، به نرم‌افزارهای متعددی نیازمندیم. نرم‌افزارهایی که اکثراً از پروژه گنو یا گرفته شده یا بر اساس فلسفه نرم‌افزارهای آزاد و مجوز GNU GPL ساخته شده‌اند. برای همین، بهتر است این سیستم عامل (و نه خود هسته) را گنو/لینوکس بنامیم.

توزیع گنو/لینوکس چیست؟

گفتیم که پروژه گنو/لینوکس از پیوستن ابزارهای گنو و هسته لینوکس به وجود آمد. حالا فرض کنید شما بخواهید آن را نصب کنید. چکار باید بکنید؟ در حالت قدیم، باید یک متخصص کامل یونیکس باشید: هسته را بگیرید و کمپایل کنید، بعد یک دیسک را فرمت کنید و بوت سکتور را طوری تنظیم کنید که از این کرنل بوت شود. سپس دستورات (برنامه‌های) دیگر را روی آن کپی کنید و تمام وابستگی‌ها را هم رعایت کنید. چنین کاری برای بیش‌تر کاربران بسیار سخت است. برای حل این مشکل، افراد و شرکت‌هایی آمده‌اند و توزیع‌هایی (Distribution) را ساخته‌اند. در همان سال ۱۹۹۲ که هسته لینوکس آمد، توزیع‌ها هم ظاهر شدند. کاربران هسته را به همراه چند برنامه اصلی و یک برنامه نصب کننده روی یکی دو فلاپی جا می‌دادند و بین دیگران پخش می‌کردند.

۲.۱ اوبونتو چیست؟

اوبونتو (تلفظ به صورت [oo'boontoo]) یک سیستم عامل کامل گنو/لینوکسی برای دسکتاپ است. اوبونتو همانند سایر گنو/لینوکس‌ها، آزاد است و دارای پشتیبانی از طرف جامعه کاربری و پشتیبانی حرفه‌ای از طرف شرکت سازنده آن، Canonical، است.

۱.۲.۱ چطور اوبونتو و لینوکس به هم مربوط‌اند؟

اوبونتو یک سیستم عامل است که از لینوکس به عنوان هسته استفاده می‌کند. به طور ساده، لینوکس یک بخش از اوبونتو است که وظیفه مرکزی را به عهده دارد.

جامعه اوبونتو، بر پایه اندیشه‌های مطرح شده در بیانیه اوبونتو فراهم آمده است. این‌که:

- نرم‌افزار باید رایگان باشد.
- نرم‌افزارها باید در زبان محلی کاربران قابل استفاده باشند و معلولیت‌ها را پوشش دهد تا اوبونتو برای بیش‌ترین افراد ممکن مورد استفاده قرار گیرد.

• کاربران باید آزادی تغییر نرم افزار به شیوه دلخواهشان را داشته باشند.

برای همین، اوبونتو تنها یک سیستم عامل نیست و دارای سه بخش متفاوت است:

- فلسفه
- پروژه نرم افزار مشترک جهانی
- سیستم عامل

این راهنما در تمام این مفاهیم در بخش های بعد گسترده می شود؛ اما در حال حاضر مهم ترین چیز که باید به خاطر داشته باشید این است که اوبونتو بیش تر از یک نرم افزار است.

۳.۱ فلسفه اوبونتو

اوبونتو یک لغت قدیمی در زبان آفریقایی به معنای یک نفر برای همه یا انسانیت با دیگران است. مجموعه اوبونتو با سیستم عامل های دیگر متفاوت است؛ به دلیل اینکه روح انسانیت و جامعه را به دنیای رایانه می آورد. کاربران اوبونتو در یک باور عمیق هم عقیده اند که نرم افزار باید قابل دسترس برای همه انسان ها، با هر زبان و رنگ پوست، توانایی جسمی و درآمدی باشد.

۴.۱ نرم افزار اختصاصی در مقابل نرم افزار آزاد و منبع باز

نرم افزارهای اختصاصی، توسط یک شرکت طراحی می شوند، توسعه می یابند و فروخته می شوند. این نرم افزارها برای به دست آوردن سود فروخته می شوند و فقط بر روی یک نوع از کامپیوترها کاربرد دارند. برای مثال، سیستم عامل های اختصاصی مانند Microsoft Windows و یا Mac OS X را در نظر بگیرید. کد منبع این سیستم ها در دسترس نیست و اگر شما سعی به تغییر یا توزیع آن را داشته باشید، متهم خواهید شد.

اوبونتو، به عبارت دیگر یک نرم افزار اختصاصی نیست؛ به این دلیل که به صورت فعال توسط جامعه FOSS نگهداری می شود.

FOSS چیست؟

FOSS مخفف عبارت Free/Libre Open Source Software و به معنی نرم افزار آزاد و متن باز است. نرم افزار FOSS به دلایل زیر با نرم افزارهای اختصاصی تفاوت دارد:

- استفاده آزاد و رایگان
- اشتراک گذاری آزاد و رایگان

• توسعه آزاد و رایگان

این یعنی شما بدون پرداخت هیچ مبلغی، می‌توانید اوبونتو را دانلود و استفاده کنید. شما می‌توانید به صورت کاملاً قانونی از سی‌دی/دی‌وی‌دی‌های اوبونتو به هر تعداد که می‌خواهید، کپی کرده و بین دوستان و آشنایان‌تان توزیع کنید. حتی کد منبع سیستم عامل اوبونتو آزادانه در دسترس شماست و می‌توانید آن را با توجه به نیازهای خود تغییر دهید.

اوبونتو از مجوز عمومی همگانی GNU (یا به طور ساده GPL) استفاده می‌کند که به طور گسترده، در جامعه FOSS استفاده می‌شود. به همین دلیل، اوبونتو دارای آزادی‌هایی است که ذکر شد.

GPL توسط بنیان‌گذار پروژه گنو و بنیاد نرم‌افزارهای آزاد، ریچارد استالمن، در سال ۱۹۸۹ نوشته شد و به صراحت آمده است که کاربران برای اجرا، کپی، توزیع، بازرسی، تغییر، توسعه و بهبود نرم‌افزار ارائه‌شده آزاد هستند. گاهی GPL با نام مستعار کپی‌لفت (Copyleft) می‌آید.

۱.۴.۱ چطور ممکن است اوبونتو رایگان باشد؟

شما ممکن است تعجب کنید که در حال حاضر واقعاً چطور ممکن است اوبونتو رایگان باشد. آیا نکته و یا برخی هزینه‌های مخفی وجود دارد؟ به دو دلیل، اوبونتو رایگان است.

۱. مدیریت و بودجه‌بندی به پشتوانه کنونی‌کال

اگر چه اوبونتو توسط جامعه FOSS نگهداری می‌شود، ولی مدیریت و بودجه از طریق شرکت خصوصی کنونی‌کال انجام می‌شود.

کنونی‌کال پشتیبانی‌های تجاری را برای شرکت‌ها تامین می‌کند و از این راه درآمد دارد. درآمد حاصل از این پشتیبانی، برای توسعه مستمر اوبونتو مصرف می‌شود. این توسعه مستمر، شامل موارد زیر است:

- انتشار نسخه‌های جدید اوبونتو هر شش ماه
- به‌روزرسانی‌های امنیتی
- سرورهای میزبانی وب برای جامعه آنلاین اوبونتو
- دفاتر کنونی‌کال

۲. اوبونتو از طریق جامعه FOSS نگهداری می‌شود

از آنجایی که اوبونتو نرم‌افزاری کدباز است، کاربران برای دسترسی و تغییر کد منبع، آزاد هستند و این به بهتر شدن سیستم عامل برای همه کمک می‌کند.

اوبونتو هم یک جامعه جهانی است و هم یک پروژه نرم‌افزاری مشترک. مردم در سرتاسر جهان می‌توانند زمان و توانایی‌های خود را با هم به اشتراک بگذارند و در فعالیت‌هایی مانند زیر کمک کنند:

- تست اشکالات نرم‌افزار

- ارسال مستندات کاربری
- طراحی اثر هنری
- ارائه بازخورد
- نگارش جملاتی زیبا درباره اوبونتو

۵.۱ چرا باید از اوبونتو استفاده کرد؟

- کار با اوبونتو ساده است.
- نصب نرم افزار، به روزرسانی سیستم عامل و پیدا کردن ابزارهای جدید با چند کلیک انجام پذیر است.
- محیط اصلی اوبونتو که یونیتی نام دارد، بسیار زیباست.
- آزاد است و برای همیشه رایگان باقی می ماند.
- اوبونتو با مشارکت کاربران اش ساخته شده و هرکسی می تواند برای بهتر شدن اش قدمی بردارد.
- اوبونتو از هسته لینوکس استفاده می کند که طراحی بسیار منطقی و امنی دارد.
- اوبونتو به طور معمول، ویروس نمی گیرد.
- اوبونتو با اکثر رایانه ها و لپتاپ ها کار می کند و در بیش تر مواقع حتی نیاز به نصب یک درایور هم ندارد.
- با برنامه و فایل های فعلی تان سازگار است. اکثر محتوای چندرسانه ای در اوبونتو قابل پخش است و بسیاری از برنامه ها، مثل فایرفاکس، کروم و اسکایپ، نسخه ای مناسب اوبونتو دارند.
- پشتیبانی مناسب از بسیاری از زبان ها، از جمله زبان فارسی
- پایداری و سرعت بالا. اوبونتو کند نمی شود و لازم نیست هر چند وقت دوباره نصبش کنید. به چندین گیگابایت رم هم برای اجرا نیاز ندارد.
- همیشه کسی برای کمک هست. اوبونتو در میان فارسی زبانان هم شناخته شده است و افراد زیادی در انجمن فارسی اوبونتو و کانال irc اوبونتوی فارسی، بدون هیچ چشم داشتی، به شما کمک می کنند.

۶.۱ نکاتی در مورد اوبونتو

کنونیکال نسخه‌های جدید اوبونتو را هر شش ماه یک بار، در ماه‌های آوریل و اکتبر، منتشر می‌کند. هر اوبونتو که منتشر می‌شود؛ یک شماره نسخه دارد که از سال و ماه انتشار آن تشکیل شده است. این راهنما به طور عمده برای اوبونتو ۱۳.۱۰ نوشته شده که در ماه اکتبر سال ۲۰۱۳ منتشر شده است. علاوه بر شماره، هر نسخه اوبونتو یک نام هم دارد که از ترکیب یک صفت و نام یک حیوان تشکیل می‌شود. برای مثال نام کد برای اوبونتو ۱۳.۱۰، سمندر خوش‌مزه است. یکی از بزرگترین ویژگی‌های اوبونتو این است که در داخل یک قاب زمان ساخته شده است. نسخه‌های جدید سیستم عامل هر شش ماه یک بار منتشر و معمولاً پس از آن، به مدت ۱۸ ماه توسط کنونیکال پشتیبانی می‌شوند. این نسخه‌ها، به عنوان نسخه‌های عادی‌اند. علاوه بر نسخه‌های عادی، کنونیکال پشتیبانی بلند مدت (LTS) هم دارد که نسخه‌هایی از اوبونتو هستند که تقریباً هر دو سال یک بار (طبق زمان بندی) منتشر می‌شوند و برای ۵ سال بعد از آن پشتیبانی می‌شوند. آخرین نسخه با پشتیبانی بلند مدت، اوبونتوی ۱۲.۰۴ است.

فصل ۲

نصب اوبونتو

۱.۲ دانلود و آماده‌سازی اولیه

در این قسمت، شما با توجه به مشخصات سیستم خود، بین نسخه ۳۲ بیتی و ۶۴ بیتی نسخه مناسب با معماری کامپیوترتان را انتخاب می‌کنید و بعد از اتمام دانلود، شما ۲ روش برای نصب دارید: نصب با DVD یا نصب با USB.

۱.۱.۲ نحوه رایت روی DVD

بعد از دانلود ISOی مناسب از وبسایت اوبونتو، آن را روی یک دیسک نوری خام بنویسید. سیستم عامل‌های مختلف، ابزارهای متفاوتی برای این کار دارند.

در ویندوز

در ویندوز می‌توان از Clone CD، InfraRecorder یا Nero استفاده کرد.

در Mac OS X

این سیستم عامل به صورت پیش‌فرض ابزار Disk Utility را دارد که در مسیر:

Applications -> Utilities -> Disk Utility

قابل دسترسی است. ابزار Disk Utility را اجرا و ISO را به قاب سمت چپ بکشید. بعد از زدن تیک Verify burned data، روی Burn کلیک کنید.

در گنو/لینوکس

کاربران گنو/لینوکس نیز می‌توانند از Braserio یا K3b استفاده کنند.

۲.۱.۲ نحوهٔ نصب بر روی USB

در ویندوز

می‌توان از Pen Drive Linux یا LiLi استفاده کرد. کار با این ابزارها بسیار ساده است. نوع توزیع (اوبونتو) و محل فایل ISO دانلود شده را به نرم‌افزار بدهید و درایو حافظهٔ فلش را مشخص کنید.

در Mac OS X

به کاربران OS X توصیه می‌شود که از CD یا DVD استفاده کنند. زیرا رایانهٔ OS X آن‌ها، قابلیت راه‌اندازی از طریق فایل‌های ISO را ندارد.

در گنو/لینوکس

می‌توان از Unebootin (روی تمام توزیع‌ها) و یا Ubuntu Startup Disk Creator (مخصوص اوبونتو) استفاده کرد.

۲.۲ نصب و راه‌اندازی

بعد از ریختن اوبونتو روی DVD یا USB، باید آن را بوت کنید. برای بوت کردن از راه دی‌وی‌دی یا یواس‌بی، باید به دفترچهٔ مادربرد رایانه‌تان مراجعه کنید یا در اینترنت جست‌وجو کنید. بعد از اینکه رایانه را با اوبونتو بوت کردید، دو انتخاب پیش‌رو دارید: انتخاب اول، نصب اوبونتو و انتخاب دوم، امتحان کردن اوبونتو است. با انتخاب گزینه دوم، شما در هر زمان که تمایل به نصب داشتید، می‌توانید با کلیک بر روی آیکن نصب اوبونتو، آن را نصب کنید. در بخش بعد اوبونتو به شما چند انتخاب می‌دهد.

انتخاب اول : نصب اوبونتو در کنار سیستم عامل فعلی

اگر دستگاه شما به اندازهٔ کافی (حداقل ۸ گیگابایت) فضای خالی داشته باشد، این گزینه برای شما نمایش داده می‌شود و اوبونتو به میزان دلخواه خودش، بخشی از فضای خالی روی هارد شما را به خودش اختصاص می‌دهد.

انتخاب دوم : پاک کردن سیستم عامل فعلی و نصب اوبونتو به جای آن

اگر دیگر تمایلی به استفاده از سیستم عامل فعلی خودتان ندارید، می‌توانید با انتخاب این گزینه، اوبونتو را به جای آن جایگزین کنید. توجه داشته باشید که در صورت انتخاب این گزینه، تمام اطلاعات شما پاک خواهد شد.

انتخاب سوم : تنظیمات دستی (Something Else)

در این قسمت شما می توانید تنظیمات دلخواه خودتان را داشته باشید؛ مثلاً یکی از پارتیشن های خود را پاک کرده و به اوبونتو اختصاص دهید.

* اگر فضای خالی و تمایلی به پاک کردن یکی از پارتیشن هایتان ندارید، می توانید از نصب خارج شده و در بخش امتحان زنده اوبونتو، با برنامه **GParted** بخشی از فضای خالی پارتیشن دلخواه خود را انتخاب کنید و آن را از پارتیشن جدا کنید و یا این که این کار را با برنامه های مخصوص کار با پارتیشن ها در سیستم عامل فعلی تان انجام دهید.

اوبونتو به حداقل ۲ پارتیشن احتیاج دارد: اولی پارتیشن اصلی و دیگری پارتیشنی برای حافظه مجازی.

برای اضافه کردن حافظه مجازی، شما باید روی **+** (Add) کلیک کنید و در بخش نوع پارتیشن (Type for the new partition)، گزینه **Logical** را انتخاب کنید. در بخش **New partition size in megabytes** هم میزان فضایی تقریباً برابر با رم دستگاه یا کمی بیش تر را بدهید و در بخش **Use as swap area**، گزینه را انتخاب کنید. **OK** را بزنید.

برای اضافه کردن پارتیشن بعدی، روی فضای خالی باقی مانده کلیک کنید و **+** (Add) را بزنید. در بخش نوع پارتیشن **Primary** و در بخش **Use as**، ترجیحاً **Ext4** را انتخاب کنید. در قسمت **Mount point** هم گزینه / را برگزینید.

پس از انجام این کارها، روی گزینه **Install Now** کلیک کنید تا اوبونتو شروع به نصب شدن کند.

در بخش بعد، روی کشور ایران در نقشه کلیک کنید تا زمان کامپیوتر را تنظیم کنید.

در بخش بعد زبان **Persian** را انتخاب کنید و روی ادامه (Continue) کلیک کنید.

در این قسمت مشخصات کاربری خود، همراه با گذرواژه را وارد کنید.

اوبونتو خیلی سریع نصب خواهد شد. شما می توانید در این فرصت توضیحات مربوط به اوبونتو را مطالعه کنید تا نصب تمام شود.

فصل ۳

شروع کار با یونیتی

حالا شما مراحل نصب را پشت سر گذاشته‌اید و اگر پا به پای این کتاب پیش رفته باشید، در صفحه ورود اوبونتو قرار دارید. بعد از وارد کردن گذرواژه، وارد صفحه زیر می‌شوید. این همان یونیتی است؛ محیطی که به طور پیش‌فرض در اوبونتو با آن کار خواهید کرد.

۱.۳ یونیتی چیست؟

یونیتی محیطی است که سادگی، زیبایی، قدرت و یکپارچگی را هم برای کاربران و هم برای توسعه دهندگان نرم‌افزار فراهم می‌کند. هیچ جای نگرانی نیست؛ یونیتی تماماً ویژگی‌های محیط‌های قبلی را که با آن‌ها احتمالاً در ویندوز یا سیستم عامل اپل کار کرده‌اید، دارد. ویژگی‌هایی مانند کشیدن و رها کردن، کلیک کردن روی آیکون‌ها، قابلیت کپی کردن و بسیاری دیگر. در ادامه بیش‌تر با یونیتی آشنا خواهید شد.

۱.۱.۳ تاریخچه یونیتی

شاید برای‌تان جالب باشد که یونیتی از کجا آمده است، چه گروهی آن را توسعه می‌دهند و از ابتدا روی اوبونتو بوده است. یونیتی محیط کاری است که در حال حاضر تنها روی توزیع اوبونتو در دسترس است و توسط تیم اوبونتو در حال توسعه است. یونیتی یکی از جوان‌ترین محیط‌های کاری است. درواقع، یونیتی از توزیع ۱۱/۰۴ روی اوبونتو قرار گرفت و عمری کمتر از ۳ سال دارد؛ اما توانسته در همین مدت کوتاه، محیطی بسیار ساده، زیبا و کارآمد را به کاربران خود ارائه دهد. یونیتی با هدف رفتن اوبونتو بر روی دستگاه‌های دیگر (تبلت‌ها و گوشی‌ها و تلویزیون‌های هوشمند) و ظاهری یکپارچه برای تمامی دستگاه‌ها طراحی شده است و در هر نسخه، به ویژگی‌ها و پایداری آن افزوده می‌شود. اوبونتو ۱۳/۱۰

از نسخه ۷ یونیتی استفاده می‌کند.

۲.۳ واسط کاربری یونیتی

ظاهر یونیتی شامل بخش‌های زیر است:

- میزکار
- اجراگر (Launcher)
- پنل
- داشبورد
- هود

۱.۲.۳ میزکار

محیط اصلی شماسست. در این محیط، شما می‌توانید برنامه‌ها و پنجره‌های مختلف را باز یا بسته کنید.

۲.۲.۳ اجراگر (Launcher)

اجراگر همان سکویی است که در سمت چپ به صورت عمودی قابل مشاهده است. در لانچر، تمام برنامه‌های باز شما نمایش داده می‌شود. همچنین شما می‌توانید برنامه‌هایی را که بیش‌تر به آن‌ها نیاز دارید، در آن‌جا نگه دارید تا با سرعت بیش‌تری به آن‌ها دسترسی داشته باشید.

راهنمای اجراگر

برای اضافه و حذف کردن آیکن یک برنامه به اجراگر، کافی است روی لوگوی اوبونتو کلیک کنید و نام یا ویژگی برنامه مورد نظر خود را تایپ کنید و بعد، آیکن آن برنامه را با موس گرفته و به روی اجراگر بکشید و رها کنید. برای حذف کردن نیز تنها کافیست روی آن آیکن، کلیک راست موس را بزنید و روی **Unlock from Launcher** کلیک کنید؛ یا این‌که آیکن را گرفته و آن را بر روی آیکن سطل زباله برده و رها کنید تا آیکن برنامه از اجراگر حذف شود.

۳.۲.۳ هود

فرایند گشتن در منوهای تودرتو و پیچیده و به خاطر سپردن موقعیت زیرمنوها، همیشه کاری بی‌هوده و زمانبر بوده است. یونیتی با هود به شما امکان جست‌وجوی سریع و بی‌دردسر را در منوها می‌دهد. با زدن کلید **Alt** در پنجره برنامه در حال اجرا، **Hud** را فعال کرده و در منوهای آن پنجره جست‌وجو کنید.

۴.۲.۳ پنل

پنل همان نواری است که در بالاترین قسمت از محیط خود آن را می بینید. در پنل، اطلاعاتی مانند منوی تنظیمات، ساعت و تاریخ، صدا، شبکه و منوی من که برای اطلاع از آخرین وضعیت پیام های پست الکترونیکی و شبکه های اجتماعی و چت با دوستان تان است. اما شاید مهم ترین چیزی که در پنل به آن نیاز دارید، منوی پنجره های است که در آن مشغول به کار هستید.

ویژگی های پنل

پنل از دو بخش تشکیل شده است: بخش سمت راست که در آن منوی تنظیمات، منوی کاربر، ساعت و تاریخ، تنظیمات صدا، تنظیمات شبکه، منوی من، نمایش باتری (در صورت استفاده از لپ تاپ) و تغییر زبان قرار گرفته و در سمت چپ، منوی برنامه وجود دارد که ابتدا نام پنجره فعال در آن نمایان است؛ اما با بردن موس بر روی سمت چپ پنل، این منو نمایان می شود. این قابلیت یونیتی باعث می شود که وقتی به منو احتیاجی ندارید، از دید پنهان باشد.

منوی من

در منوی من که به شکل یک پاکت نامه در بالا نمایان است، به موارد زیر دسترسی خواهید داشت:

- نوع وضعیت در برنامه های گفت و گو (چت)
- دسترسی و مدیریت حساب های شبکه های اجتماعی
- دسترسی و مدیریت پست الکترونیکی
- دسترسی به برنامه های تحت وب نصب شده مرتبط

این پاکت نامه، در صورتی که پیغامی خوانده نشده داشته باشید، به رنگ آبی در می آید. همچنین شما می توانید با کلیک وسط موس روی این پاکت نامه، به نشانه اطلاع تان از پیغام، رنگاش را به رنگ اولیه تغییر دهید.

نشانگر شبکه

شما در این منو می توانید شبکه بی سیم خود را انتخاب کنید و با وارد کردن گذرواژه، از این شبکه بی سیم استفاده کنید. همچنین، این منو دسترسی سریع شما را به تنظیمات شبکه و VPN فراهم می کند.

نشانگر صدا

در این نشانگر، قادر خواهید بود صدا را کم یا زیاد کنید. همچنین امکان پخش و یا تغییر آهنگ در حال پخش نیز وجود دارد.

نشانگر ساعت

در این نشانگر شما به تنظیمات ساعت، تاریخ و تقویم ماهانه دسترسی خواهید داشت.

نشانگر تنظیمات

شما در این نشانگر، به تنظیمات صفحه نمایش، تنظیمات سیستم، روزرسانی، چاپگر و خاموش کردن یا شروع مجدد سیستم و سوییچ کردن از یک حساب کاربری به حساب کاربری دیگر دسترسی دارید.

۵.۲.۳ داشبورد

داشبورد واسطی است که سریع ترین و راحت ترین دسترسی به فایل ها و برنامه ها را برای کاربران فراهم می کند. شما به کمک داشبورد می توانید نام برنامه یا کلمه کلیدی آن را جست و جو کنید. همچنین می توانید برای جست و جوی خود، محدودیت هایی را اعمال کنید تا فقط در آن دسته به دنبال نتیجه باشید. همچنین با باز شدن داشبورد، به فایل ها و برنامه هایی که به تازگی استفاده کرده اید، دسترسی خواهید داشت.

نحوه دسترسی به داشبورد

شما برای دسترسی به داشبورد، می توانید از ۲ راه استفاده کنید؛ راه اول این که می توانید با استفاده از موس، روی بالاترین آیکون در لانچر (آیکون اوبونتو) کلیک کنید و داشبورد نمایان خواهد شد. همچنین می توانید در کیبورد روی دکمه ویژه (که دکمه ویندوز هم نامیده می شود) کلیک کنید تا داشبورد نمایان شود.

ظاهر داشبورد

داشبورد از بخش های زیر تشکیل شده است:

- جست و جو
- نمایشگر
- فیلتر
- لنزها

دش به طور پیش فرض ۶ لنز دارد که هر لنز، برای دسترسی سریع تر شما به هدف تان طراحی شده است. این ۶ لنز عبارت اند از: لنز خانه که امکان دسترسی به آخرین فایل ها و برنامه ها را دارد، لنز برنامه که تنها برای نرم افزارهاست، لنز فایل که تنها بین فایل های شما جست و جو می کند، لنز موسیقی که فایل ها موسیقی شما را پیدا می کند، لنز عکس بین عکس های شما می گردد و همین طور لنز فیلم که بین فیلم هایی که روی دستگاه شما قرار دارد و فیلم هایی که با آن موضوع در فضای اینترنت قرار دارد، جست و جو را انجام می دهد.

پیش‌نمایش

امکان مشاهدهٔ پیش‌نمایشی از محتواهای مختلف، با کلیک راست روی آن در داشبورد وجود دارد. مثلاً با کلیک راست روی آیکن Chromium در داشبورد، توضیحاتی از آن به همراه اسکرین‌شات و امتیاز کسب‌شده از کاربران نشان داده می‌شود. پیش‌نمایش از برنامه‌ها، تصاویر، ویدیو، موزیک و تعدادی دیگر از قالب‌ها پشتیبانی می‌کند.

۶.۲.۳ برنامه‌های تحت وب

با کمک برنامه‌های تحت وب یا WebApps، می‌توان وب‌سایت‌هایی مانند Gmail، Grooveshark، Facebook، Last.fm و بسیاری دیگر را با محیط Unity یکپارچه کرد. برای مثال با نصب WebApp‌های مناسب، می‌توانید Grooveshark را با منو صدا کنترل و پیام‌ها جدید Google+ را با سیستم اعلان اوبونتو دریافت نمایید. دو WebApp فروشگاه موسیقی Ubuntu One و Amazon، به صورت پیش‌فرض فعال هستند. WebApp‌های بیشتر، از مرکز نرم‌افزاری قابل نصب هستند؛ اما راه راحت‌تر آن است که با مرورگر Firefox، سایت مورد نظر خود را، مانند Gmail، باز کنید که بعد از آن، پیشنهاد نصب (در صورت موجود بودن برنامه برای آن وب‌سایت) به شما داده می‌شود.

فصل ۴

کارهای بعد از نصب

۱.۴ بررسی نکات انتشار

اوبونتو در هر نسخه پیشرفت‌های بسیاری می‌کند. آیا با پیشرفت‌های اوبونتو ۱۳/۱۰ آشنا هستید؟ همین الان نکات انتشار اوبونتو را مطالعه کنید.

۲.۴ نصب درایورها

اگر از یک کاربر ویندوز بپرسید بعد از نصب ویندوز، نوبت چیست، بدون شک جواب خواهد داد: «نصب درایور»! اکثر کاربرانی که از ویندوز به سمت اوبونتو کشیده می‌شوند، در اوایل به فکر دانلود و نصب درایورها هستند!

در اوبونتو عمده‌تاً نیاز به نصب درایور خارجی ندارید و این سیستم عامل، بیش‌تر درایوهای مورد نیاز را به همراه دارد. اوبونتو را به صورت زنده بوت کنید و اگر همه چیز کار می‌کرد (صدا داشتید و صفحات وب را به خوبی توانستید مرور کنید)، آن را نصب کنید.

فقط ممکن است این احتمال وجود داشته باشد که اوبونتو بعضی از سخت‌افزارها، مثل کارت شبکه بی‌سیم را شناسایی نکند یا برای کارایی بیش‌تر گرافیکی، نیاز به نصب درایورهای انحصاری باشد.

برای نصب این درایورها، از **System Settings**، گزینه **Software Sources** را انتخاب کنید و روی تب **Additional Drivers** کلیک کنید. این ابزار سعی می‌کند برای سخت‌افزارهایی که شناخته نشده‌اند یا درایور بهتری برای‌شان موجود است، از اینترنت درایور را دانلود و سپس نصب کند.

۳.۴ نصب کدک‌های چند رسانه‌ای، Adobe Flash و فونت‌های مناسب فارسی

اوبونتو بسیاری از کدک‌ها صوتی و تصویری معروف مثل MP3، برنامه فلش و ... را به همراه ندارد. برای نصب آن‌ها، در مرکز نرم‌افزار (Software Center) دنبال ubuntu-restricted-extras بگردید و این بسته را نصب کنید.

۴.۴ افزودن کیبورد فارسی

برای این‌که بتوانید فارسی تایپ کنید، به این آدرس بروید:

System Settings -> Keyboard Layout -> Layouts

و با زدن دکمه + و انتخاب Persian، زبان فارسی را به کیبوردتان اضافه کنید. با زدن دکمه Options در همان صفحه، مشخص کنید که با چه ترکیب دکمه‌ای، زبان ورودی عوض شود.

۵.۴ نصب برنامه‌های اضافی

برنامه‌های همراه اوبونتو زیاد هستند، اما برای تمامی کارهای روزانه کفایت نمی‌کنند. صدها برنامه آزاد و غیر آزاد وجود دارد که به راحتی یک کلیک از مرکز نرم‌افزار نصب می‌شوند. لیست زیر چند برنامه پیشنهادی را معرفی می‌کند.

- Chromium: مرورگر سریع کرومیوم
- Gimp: ابزاری قوی برای ویرایش و ساخت تصاویر پیکلسی؛ معادل Adobe Photoshop
- LibreCAD: ابزار طراحی نقشه‌های ساختمانی؛ معادل AutoCAD
- GNU Octave: ابزاری عالی برای رایانش عددی و تجسم داده؛ معادل MATLAB

۶.۴ فعال کردن راست به چپ در لیبره‌آفیس

برای این کار، به این آدرس بروید:

Tools -> Options -> Language Settings -> Languages

تیک گزینه Enable for complex text layout را بزنید و از گزینه CTL که فعال می‌شود، Farsi را برگزینید.

۷.۴ استفاده از میزکار متفاوت

اوبونتو به همراه میزکار Unity عرضه می‌شود، ولی آن را به شما تحمیل نمی‌کند. برای داشتن میزکار KDE، بسته `kubuntu-desktop` و برای داشتن Gnome Shell، بسته `gnome-shell` را نصب کنید.

۸.۴ سفارشی‌سازی میزکار

جدا از این که چه میزکاری استفاده می‌کنید، می‌شود آن را با مجموعه آیکون، فونت و پوسته‌های مختلف شخصی‌سازی کرد. مجموعه‌ای از بهترین آیکون و پوسته‌ها را از `gnome-look.org` و `kde-look.org` بگیرید. راهنمای استفاده هم همان جا وجود دارد. Thunderbird

۹.۴ راه‌اندازی کلاینت ایمیل

اوبونتو Thunderbird را به همراه دارد که ابزاری برای مدیریت ایمیل‌هاست. بعد از اجرای تاندربرد، اسم، آدرس ایمیل و پسورد حساب ایمیل‌تان را به آن بدهید تا ایمیل‌هایتان را دریافت کند.

۱۰.۴ همکاری در جامعه کاربری اوبونتو

اوبونتو با همکاری جامعه کاربری‌اش زنده است و کتابی هم که می‌خوانید، با همکاری همین جامعه کاربری ساخته شده است. تا جای ممکن، جامعه کاربری را فراموش نکنید و به آن کمک کنید. وبسایت فارسی اوبونتو، جای خوبی برای شروع است. تعداد بسیار زیادی سوال در انجمن بدون پاسخ مانده‌اند و ده‌ها مدخل در ویکی وجود دارد که نیازمند به‌روزرسانی است.

۱۱.۴ معرفی اوبونتو به دوستان و آشنایان

اوبونتو را به دوستان و همکاران‌تان معرفی کنید تا آن‌ها هم با این سیستم عامل فوق‌العاده و آزاد آشنا بشوند.

فصل ۵

نرم افزارهای برتر اوبونتو

در این بخش، به معرفی برترین و کاربردی ترین نرم افزارهای اوبونتو می پردازیم و توضیح مختصری راجع به هر یک از نرم افزارها ارائه می کنیم. لازم به ذکر است که تمامی نرم افزارهای زیر، آزاد، متن باز و رایگان بوده و شما می توانید این نرم افزارها را به راحتی و با جست و جو در **Software Center** نصب کنید.

۱.۵ LibreOffice

لیبره آفیس یکی از اولین نیازمندی های کاربر متوسط است. این بسته نرم افزاری، جایگزین مناسبی برای نرم افزار آفیس مایکروسافت است و از بخش های زیر تشکیل می شود:

- **Writer**: برنامه ای است برای نوشتن و ویرایش متن. این نرم افزار، زبان فارسی را کاملاً پشتیبانی می کند. خروجی پیش فرض آن، **odt** است اما می توانید خروجی هایی مانند **doc** و **pdf** نیز داشته باشید.
- **Impress**: نرم افزار ساخت فایل های ارائه که معادل **PowerPoint** در مجموعه آفیس مایکروسافت است.
- **Calc**: این نرم افزار برای ساخت و ویرایش فایل های صفحه گسترده است.
- **Draw**: برای طراحی های ساده گرافیکی مورد استفاده قرار می گیرد.
- **Base**: نرم افزاری برای طراحی مفهومی پایگاه داده و روابط بین جداول است و عملکردی مانند **MS Access** و **Power Designer** دارد.
- **Math**: کار نوشتن فرمول های ریاضی را انجام می دهد.

Gimp ۲.۵

نرم‌افزاری است که برای طراحی‌های گرافیکی و ویرایش تصاویر استفاده می‌شود و تا حدودی شبیه Photoshop است. از فایل‌های psd نیز پشتیبانی می‌کند. Gimp ابزار و فیلترهای متنوعی برای ویرایش تصاویر دارد که به ساخت تصاویری زیبا کمک می‌کند.

Inkscape ۳.۵

یکی از حرفه‌ای‌ترین نرم‌افزارها در زمینه طراحی تصاویر برداری (vector) است. بسیاری از طرح‌ها و آیکن‌های موجود در اوبونتو، با این نرم‌افزار طراحی شده‌اند. Inkscape جایگزین مناسبی برای نرم‌افزار illustrator به حساب می‌آید.

Blender ۴.۵

این نرم‌افزار، برای تمامی طراحان سه‌بعدی دنیای کامپیوتر، توصیه می‌شود. Blender نرم‌افزاری است که در بسیاری از فیلم‌های هالیوودی و بازی‌های کامپیوتری معروف استفاده شده است و همچنین انیمیشن‌های زیادی با این نرم‌افزار ساخته شده است.

K3b ۵.۵

نرم‌افزاری برای کپی‌برداری از CD و DVD است. K3b بدون شک یکی از بهترین نرم‌افزارهای موجود برای این کار است.

Darktable ۶.۵

چه یک عکاس حرفه‌ای باشید، چه یک کاربر ساده کامپیوتر، با عکس سر و کار خواهید داشت. مهم نیست این عکس‌ها با دوربین حرفه‌ای گرفته می‌شوند یا دوربین تلفن همراه‌تان، مهم نیست که این عکس‌ها از دل طبیعت گرفته شده‌اند یا عکس‌هایی خانوادگی هستند؛ تمامی این عکس‌ها احتیاج به مدیریت و ویرایش در میزان رنگ و روشنی تصویر یا تغییراتی از این دست دارند. Darktable تمامی چنین نیازهایی را پاسخ خواهد داد.

Virtualbox ۷.۵

با کمک این نرم‌افزار شما قادر خواهید بود تا در اوبونتو، سیستم عامل دیگری مانند ویندوز را نصب کنید و با اختصاص منابع سیستمی به آن، می‌توانید کاملاً از آن سیستم عامل و نرم‌افزارهایی که روی

آن نصب کرده اید، استفاده کنید.

Wine ۸.۵

معمولاً در اوایل دوران کوچ به سیستم عامل دیگر، زمان‌هایی پیش می‌آید که به نرم‌افزارهای سیستم عامل قبلی خود نیاز پیدا کنید و به دلیل آشنا نبودن با نرم‌افزارهای جایگزین موجود، شاید در ابتدای کار با سیستم عامل جدید کمی آزاردهنده باشد. Wine نرم‌افزاری است که به شما امکان اجرای بسیاری از نرم‌افزارها و بازی‌های سیستم عامل ویندوز را روی اوبونتو می‌دهد.

Goldendict ۹.۵

وجود یک لغت‌نامه در رایانه، نیازی است که کاربران کم‌سن‌وسال تا استادان زبان را شامل می‌شود. Goldendict، یک برنامه تمام‌عیار برای این نیاز است. این برنامه، از کتاب‌خانه لغات Babylon با قالب bgl نیز پشتیبانی می‌کند.

VLC ۱۰.۵

شاید با VLC در سیستم عامل‌های دیگر نیز کار کرده باشید. VLC در زمینه پخش فایل‌های موسیقی و ویدیویی، همه‌فن‌حریف است و از بیش‌تر فرمت‌ها، از MP3 گرفته تا Bluray، پشتیبانی می‌کند.

Bluray